

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ
Neuvotteleva virkamies
Suvi Ruuska

Muistio
11.12.2023

Liite 1

VALTIONEUVOSTON ASETUS EUROOPAN UNIONIN JA KANSALLISTEN VILJELIJÄTUKIEN HYVÄN MAATALOUDEN JA YMPÄRISTÖN VAATIMUKSISTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN MUUTTAMISESTA

1. Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Euroopan unionin suorien tukien järjestelmän ja eräiden maaseudun kehittämiseen liittyvien korvausten ehtoina on noudatettava ehdollisuuden vaatimuksia. Ehdollisuuteen kuuluvat sekä lakisääteiset hoitovaatimukset että hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset.

Ehdollisuudesta säädetään jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laadittavien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2115, jäljempänä suunnitelma-asetus, 12 ja 13 artiklassa sekä liitteessä III. Suunnitelma-asetuksen 12 artiklan 1 kohdan mukaan lakisääteiset hoitovaatimukset ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset koskevat seuraavia aloja:

- a) ilmasto ja ympäristö, mukaan lukien vesi, maaperä, ekosysteemien biologinen monimuotoisuus;
- b) kansanterveys ja kasvien terveys;
- c) eläinten hyvinvointi.

Suunnitelma-asetuksen 13 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikki maatalousmaa, myös maa, jota ei enää käytetä tuotantotarkoituksiin, säilytetään hyvässä maatalous- ja ympäristökunnossa. Suunnitelma-asetuksen liitteen III mukaan hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukseen kuuluu yhdeksän erilaista toimenpidevaatimusta. Toimenpidevaatimusten tarkempi sisältö on määriteltävissä kansallisella lainsäädännöllä. Toimenpidevaatimuksia asettaessaan jäsenvaltioiden on otettava huomioon tapauksen mukaan kyseessä olevien alueiden erityispiirteet, mukaan lukien maaperä- ja ilmasto-olosuhteet, käytössä olevat viljelyjärjestelmät, viljelykäytännöt, tilakoko, tilarakenteet, maankäyttö ja syrjäisimpien alueiden erityispiirteet.

Suomi on laatinut suunnitelma-asetuksen perusteella Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman vuosille 2023–2027 (CAP-suunnitelma), joka sisältää myös ehdollisuuden hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset. Euroopan komissio hyväksyi Suomen CAP-suunnitelman 31.8.2022 (komission täytäntöönpanopäätös C(2022)6022). Suomi on esittänyt muutoksia CAP-suunnitelmaan vuodelle 2024. Muutosesitys toimitettiin Euroopan komissiolle 16.6.2023, joka hyväksyi muutosesityksen 30.10.2023 (komission täytäntöönpanopäätös C(2023) 7337).

Kansallisesti ehdollisuudesta ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista säädetään Euroopan unionin suorista viljelijätuista annetussa laissa (1332/2022). Laki sisältää perussäännökset ehdollisuudesta ja valtuuden säätää tarkemmin hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista valtioneuvoston asetuksella. Myös eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annettu laki (1333/2022) ja maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettu laki (1559/2001) sisältävät

valtuuden säätää tarkemmin hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista valtioneuvoston asetuksella.

Euroopan unionin suorista viljelijätuista annetun lain 7 §:n 2 momentin, eräistä maaseudun kehittämisen korvauksista annetun lain 4 §:n 6 momentin ja maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 9 §:n 3 momentin nojalla on annettu valtioneuvoston asetus Euroopan unionin ja kansallisten viljelijätukien hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista (1384/2022). Asetuksella säädetään hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukseen kuuluvien suunnitelma-asetuksen liitteessä III tarkoitettujen toimenpidevaatimusten tarkemmasta sisällöstä.

2. Asetuksen valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa.

Asetusehdotuksesta on pyydetty lausunto ympäristöministeriöltä, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Ruokavirastolta, Luonnonvarakeskukselta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.:ltä, ProAgria Keskusten Liitolta, Svenska lantbrukssällskapens förbund rf:ltä, Suomen luonnonsuojeluliitolta, WWF Suomelta, Natur och Miljö rf:ltä.

3. Asetuksen pääasiallinen sisältö

Euroopan unionin ja kansallisten viljelijätukien hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista annettua valtioneuvoston asetusta ehdotetaan muutettavaksi. Muutoksella otettaisiin huomioon Euroopan komission CAP-suunnitelmaan hyväksymät vuotta 2024 koskevat muutokset. Lisäksi tarkennettaisiin viherkesannon ja välikasvin määritelmää sekä vähimmäismaanpeitteeksi hyväksyttäviä kasveja. Asetuksen 7 §:ää tarkennettaisiin suojakaistan perustamisen osalta. Lisäksi otettaisiin huomioon kansallisessa lainsäädännössä tapahtuneet muutokset ja tehtäisiin asetukseen teknisluonteisia säädösviittausten päivityksiä.

4. Pykäläkohtaiset perustelut

3 §

Pykälän 1 momentin 5 kohtaa muutettaisiin siten, että viherkesannolla tarkoitettaisiin aloja, joilla on heinäkasveja tai muita nurmirehukasveja yli 50 prosenttia kasvulohkon alasta. Määritelmää täsmennettäisiin vastaamaan nykyisen rahoituskauden vaatimuksia. Aikaisemman määritelmän mahdollistamat monimuotoiset kasvustot olisivat edelleen sallittuja edellyttäen, että heinäkasvit tai muut nurmirehukasvit ovat kasvulohkolla vallitsevina. Pykälän 1 momentin 11 kohtaa muutettaisiin siten, että välikasvin määritelmää tarkennettaisiin. Välikasvilla tarkoitettaisiin samana vuonna kylvettävää toissijaista kasvia, joka on eri kasvi kuin satokasvi ja joka muodostaa kasvuston. Välikasvilla tarkoitettaisiin siten nimenomaan pääkasvien välissä olevaa kasvia.

7 §

Pykälän 1 momenttia täsmennettäisiin suojakaistan perustamisen osalta. Suojakaista olisi perustettava kylvämällä monivuotisia nurmikasveja. Suojakaistan voisi perustaa myös kylvämällä suojaviljaan. Suojakaista on maatalousmaata, jota koskee maatalousmaan edellytykset, minkä vuoksi suojakaista on perustettava. Perustamiseen liittyvä kylvämisvaatimus koskisi vain uusia suojakaistoja. Perustamisen jälkeen suojakaistaa ei saa muokata. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että täsmennettäisiin suojakaistan kasvillisuuden uudistamista. Jos suojakaistan kasvillisuus vaurioituu tai tuhoutuu talven aikana, 2 momentissa tarkoitettua rikkakasvien pesäketorjuntaa tehtäessä, vesistön kunnostustyön yhteydessä tai muulla vastaavalla tavalla, kasvusto olisi perustettava uudestaan heti olosuhteiden salliessa.

9 §

Pykälän 1 momentin 7 kohtaa muutettaisiin siten, että puutarhakasvien määritelmää täsmennettäisiin. Kasvipeitteeksi voitaisiin hyväksyä monivuotiset puutarhakasvit, joiden riviväleissä on kasvusto. Myös monivuotiset energiakasvit, joiden riviväleissä on kasvusto, sekä talven yli säilyvät kylvetyt kasvustot voitaisiin hyväksyä kasvipeitteeksi. Kasvipeitteeksi hyväksyttäisiin myös kaalikasvien, salaattien ja salaattisikurien, kurkkukasvien, hernekasvien, sokerimaissin, sokerijuurikkaan, juuresten, piparjuuren ja maa-artisokan korjaamattomat kasvustot.

10 §

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi CAP-suunnitelman muutosta vastaava muutos. Pykälän 1 momentissa tarkoitettu viljelykiertovaatimus ei koskisi puhdaskauran tuotannon pinta-aloja. Puhdaskauralla tarkoitetaan gluteenitonta kauraa, jota tuotetaan keliakiaa sairastaville ihmisille. Viljelykierto asettaa haasteita viljelijöille, koska sadon joukkoon päätyvät aikaisemman kasvin gluteenia sisältävät jyvät aiheuttavat terveystarve keliakiaa sairastaville. Käytännössä puhdaskauraa viljelevillä tiloilla ei siten ole mahdollista viljellä muita viljoja. Myös välikasvin käyttö puhdaskauratuotannossa on käytännössä hyvin vaikeaa, koska sadon puhtausvaatimukset ovat niin korkeat. Puhdaskauran tuotannosta olisi oltava tuotantosopimus jalostavan teollisuuden kanssa. Tuenhakijan olisi tehtävä tukihakemuksessa ilmoittamastaan puhdaskauran viljelyalasta tuotantosopimus viimeistään sinä päivänä, jolloin Euroopan unionin suoria pinta-alaperusteisia viljelijätukia koskeva vuosittainen tukihakemus voidaan viimeistään jättää.

12 §

Asetuksen 12 §:ään tehtäisiin teknisluonteinen muutos, jolla kumotun luonnonsuojelulain (1096/1996) pykäläviittaukset muutettaisiin vastaamaan voimassa olevan luonnonsuojelulain (9/2023) säännöksiä. Lisäksi otettaisiin huomioon voimassa oleva Ahvenanmaan maakunta-asetus luonnonsuojelusta (Ålands författningssamling 2023:88).

5. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Asetusehdotuksella ei arvioida olevan vaikutuksia valtion talousarvioon.

6. Lausuntopalaute

Asetusehdotuksesta annettiin 4 lausuntoa. Lausunnon antoivat ympäristöministeriö, Ruokavirasto, Luonnonvarakeskus ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry.

Ympäristöministeriön lausunnon perusteella täsmennettiin 3 §:n 1 kohdan viherkesannon määritelmää. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:n lausunnon perusteella 9 §:n 1 momenttiin lisättiin hyväksyttävään kasvipeitteeseen tiettyjen kasvien korjaamattomat kasvustot. Ruokaviraston lausunnon perusteella täsmennettiin 10 §:ää puhdaskauran tuotantosopimuksen osalta.

Ruokaviraston ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:n lausunnoissa tuotiin esille, että tiloille, joiden pinta-alasta valtaosa on pysyvää nurmea, aiheutuu hankaluuksia vähimmäismaanpeitteen vaatimuksen täyttämistä, koska pysyviä nurmia ei oteta huomioon vähimmäismaanpeitteen laskennassa. Asetusehdotusta ei muutettu tältä osin, koska muutos vaatisi ensin CAP-suunnitelman muuttamisen. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:n lausunnossa esitettiin myös, että 9 §:n 4 momenttia muutettaisiin siten, että kerääjäkasvien ja välikasvien sängen tuhoaminen kemiallisesti olisi mahdollista. Asetusehdotusta ei muutettu tältä osin, koska muutos olisi vähimmäismaanpeitteen tavoitteen vastainen. Luonnonvarakeskuksen lausunnossa todettiin, että kuminakasvusto tulisi olla mukana maanpeitealassa. Asetusehdotuksessa kuminakasvusto on huomioitu 9 §:n 1 momentin 1 ja 14 kohdissa.

7. Laintarkastus

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

8. Voimaantulo

Asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan 1.1.2024.

Esitys: Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen Euroopan unionin ja kansallisten viljelijätukien hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.